

Zaborowski, Robert

"Hymn and Epic. A Study of their Interplay in Homer and the Homeric hymns", Stephen Evans, Turku 2001 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 52/1, 248-249

2007

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Stephen Evans: *Hymn and Epic. A Study of their Interplay in Homer and the „Homeric hymns”*. Annales Universitatis Turkuensis. Ser. B, Tom. 244. Turun Yliopisto, Turku 2001. 197 s.

Recenzowana książka brytyjskiego filologa i organisty kościelnego mieszkającego w Finlandii jest jego rozprawą doktorską. Składa się z pięciu części głównych niemal równej długości. Poprzedzone zostały one rozbudowanymi podziękowaniami; po nich następują wnioski, zestawienie źródeł (s. 171), bibliografia (s. 172–184). Praca zamiera także *Internet references* (brak natomiast informacji o współczesnych muzycznych wykonaniach rekonstruowanych utworów muzyki starogreckiej), indeks cytowanych miejsc (s. 185–196) oraz indeks rzeczowy (s. 197)¹.

We wstępie (rozdział 1, s. 7–35) autor stwierdza, że celem pracy jest prześledzenie związku *hymnu* (ὑμνος) i epiki u Homera, w szczególności na przykładzie drugiej pieśni Demodokosa (w ósmej księdze *Odysei*, wiersze 266–366) i w *Hymnach homeryckich*. Teza Evansa brzmi: *Ten związek jest odbiciem wzajemnego oddziaływania bogów i ludzi* (s. 7). Evans jest przekonany, że *poezja hymnalna jest w istocie wcześniejsza od epiki, a podobieństwo może być wynikiem adaptacji formy i motywów hymnalnych do wymagań epiki* (s. 7). We wstępie przedstawia także w sposób imponujący stan badań nad pieśnią Demodokosa o Aresie i Afrodycie oraz referuje zagadnienie autentyczności tej pieśni.

W rozdziale drugim (s. 36–75) Evans przygląda się trzem znaczeniom słowa *hymnos* (*song, a song to a god, a specific kind of hymn*), pochodzeniu greckiej epiki i greckiego hymnu oraz bada *Hymny homeryckie* jako rodzaj literacki: *Analiza podstawowych składników hymnu służy za wstęp do hymnalnej analizy drugiej pieśni Demodokosa* (s. 64). Ze względu na długość rozróżnia się hymny długie, średnie oraz krótkie – pieśń o Aresie i Afrodycie odpowiada hymnowi średniej długości. Na koniec tego rozdziału Evans omawia sposób wykonywania hymnu.

Rozdział trzeci (s. 76–106) dotyczy wykonywania tańca, w szczególności tańca poprzedzającego śpiew hymnalny oraz różnych jego form (gra w piłkę, tańiec rytmiczny we dwoje), przedstawień tańca znajdujących się na achillesowej tarczy w osiemnastej księdze *Iliady*, a na koniec zawiera wzmiankę o tańcu w *Hymnach homeryckich*.

Rozdział czwarty (s. 107–138) jest omówieniem historii instrumentów i ich roli w wykonywaniu hymnu i epiki: *phorminx, kitharis i lyra*. Evans odnosi się do palącego problemu ilości strun w lirze oraz zajmuje się ogólnymi technikami gry na instrumencie.

Rozdział piąty (s. 139–166) dotyczy pokrywania się czy zachodzenia na siebie w sferze wykonawczej śpiewu religijnego i świeckiego, analizy kolometrii w drugiej pieśni Demodokosa, związku inwokacji epickich (*proems*) z *hymnem*, następnie rodzaju *hymnu* (pean, pean delficki, dytyramb, partenia, hyporchema,

enkomion, tren), potem nawiązuje do śpiewania epickiego i hymnalnego, wreszcie miejsc wykonywaniu śpiewu.

Za istotne dla konkluzji można uznać stwierdzenie: *Studia większości elementów archaicznych w języku homerowej epiki i Hymnach homeryckich prowadzą do wniosku, że istniała nieprzerwana tradycja epiki heroicznej w heksametrach daktylicznych od czternastego wieku lub nawet wcześniej. Technika jej wykonywania [...] była prawdopodobnie w wysokim stopniu konserwatywna* (s. 163). W zakończeniu (s. 167–170) Evans podkreśla, że grecka epika powstawała równocześnie z greckimi hymnami i że dla Minojczyków rozróżnienie na epikę i hymn w ogóle nie miałyby sensu (por. s. 168).

W tekście znajduje się nieco literówek, np. s. 63: *divnity*, oraz najwięcej w rozdziale piątym: s. 139: *pyschagogic*, s. 142: *of of*, s. 143: *μακάρωνρ*, s. 144: *ony*, s. 150: *apears*, s. 155: *Trgygaeus*, s. 158: *as as*, s. 160: *arhaic*, s. 163: *inidividual*, s. 165: *acount*.

W pracy można wskazać, moim zdaniem, na pewne (celowe?) ciekawe niedomówienie. Warto zapytać: o jaki rodzaj *odbicia wzajemnego oddziaływania bogów i ludzi* chodzi w pracy Evansa? Rozumieć je należy wyłącznie w kategoriach krytyczno-literackich, czy raczej skłaniać się do rozumienia metafizycznego? Ze względu na referowanie pewnych twierdzeń religijnych (por. 1.3) oraz zainteresowania religijne Evansa (np. przypis 10, gdzie mowa o mykeńskich i minojskich korzeniach religii greckiej – Evans cytuje tu G. Nagy, niestety nie wiadomo, którą z dwóch jego podanych w bibliografii prac) mógłbym wnosić, że chodzi tu o tezę metafizyczną. Dla przykładu: gdy pisze, że „*Iliada*” i „*Odyseja*” są *pieśniami bogów i ludzi* (s. 9), to jaka jest funkcja owych dopełniaczy – subiektywna czy obiektywna? Podobnie gdy pisze, że *Ludzie naśladują bogów i vice versa* (s. 106) – czy chodzi wtedy o stylistykę literacką czy o pogląd na świat? Gdyby nie szło tu tylko o kryteria literackie, to wówczas praca Evansa tym bardziej zyskuje na znaczeniu, gdyż propaguje, choć niezwykle subtelnie, tezę o jedności świata bogów i ludzi – w czym przejawia się jej na wskroś starogrecki charakter.

Przypis

¹ Czytelnik polski może odnotować w tym kontekście brak Krokiewicza, który dużo wcześniej pisał o tym, niestety po polsku, co wystarczająco wyjaśnia ten brak u Evansa; pojawia się natomiast Zieliński (s. 81 i s. 135) ze swą na przełomie XIX i XX w. opublikowaną po niemiecku pracą: *Die Behandlung gleichzeitiger Ereignisse im antiken Epos*.

Robert Zaborowski

Instytut Historii Nauki PAN (Warszawa)

Instytut Filozofii UWM (Olsztyn)